

Ing. Zvonko Rončević

Stanice za progno testiranje u Danskoj

Nekoliko godina nakon uvođenja sistema uzgojnih centara, došlo se do zaključka, da je za uzgojni rad potrebno nešto više od samog prosuđivanja vanjskog izgleda životinja. Da bi se poboljšala klaonička kvaliteta materijala, bio je potreban sistem klaoničkih testova, pošto se mnoge od najvažnijih osobina za klaoničku vrijednost ne mogu prosuditi na živoj životinji, kao na pr.: čvrstoća slanine, debljina, kvaliteta i raspodjela ledne i trbušne slanine, te količina mesa.

Čak i za takove osobine, kao što su dužina tijela, veličina i oblik plečke i šunki, jedno vanjsko prosuđivanje nije dovoljno pouzdano. Osim toga, točni i uporedni podaci za brzinu rasta i iskorištenje hrane ne mogu se dobiti na samim farmama.

U skladu s iskustvima, postignutim u uvodnim testovima, koji su izvođeni periodično na nekim farmama od 1899. do 1905. g., postalo je jasno, da progno testiranje ne može služiti svojoj svrsi sve dok ne postane moguće ispitivati potomstvo od svih životinja držanih u uzgojnim centrima pod identičnim okolišnim uvjetima. Stoga je odlučeno, da se osnuje nekoliko stalnih stanica za vođenje progenih testova.

Prva takva stanica, prva te vrste na svijetu, počela je radom 1907. g., dakle prije punih 50 godina. U roku od godine dana otvorene su još 2 takve stanice. Osim privremenog prekida od 2 godine, zbog nestašice hrane za vrijeme Prvog svjetskog rata, rad se je stalno proširivao, tako da su u 1920. g. podignute još 2 stanice. Ovih 5 stanica ostalo je u upotrebi do 1950. g., a bile su smještene na privatnim farmama. Farmeri su morali samo dobavljati hranu i usprkos velikih napora, koji su se ulagali da se standardizira ishrana, bilo je nemoguće spriječiti neke varijacije u kvaliteti, koje su se od vremena do vremena pojavljivale. Zgrade su se međusobno razlikovale u konstrukciji, a također i u nekim drugim pogledima. Ove stanice su, međutim, unatoč toga odigrale presudnu ulogu u standardiziranju populacije svinja u prvim počecima oplemenjivačkog rada na »Landrace« pasmini, ali se je isto tako na vrijeme shvatilo, da će biti prije ili kasnije potrebno imati bolje uslove za testiranje, kako bi se mogla osigurati dovoljno točna procjena manjih razlika između grupa.

Zato je 1946. g. odlučeno graditi 3 nove i veće stanice. Iste su završene i počele sa radom u 1950. g. Svaka stanica imade 400 bokseva, a godišnji kapacitet iznosi 1.200 svinja. Troškove izgradnje snosile su isključivo zadružne tvornice bekona, t. j. samo danski farmeri. Troškovi rada pokrivaju se djelomice od strane države, a djelomice od bekon tvornica. Kao i ranije, Nacionalni istraživački institut za stočarstvo odgovoran je za izvođenje testova i za objavljivanje rezultata. Nove stanice jednake su međusobno u svakom pogledu, a konstruirane su za individualnu ishranu svih svinja u ispitivanju. Na taj način, za razliku od ranijih stanica, znatno su reducirani okolišni utjecaji na rezultate testiranja. Individualnom hranidbom, svaka svinja prima količinu hrane proporcionalno njezinim potrebama, iskorištenje hrane može biti izračunato za svaku svinju u grupi. Svinje za vrijeme testa mogu se isključiti za čitav period testiranja, ukoliko se u toku vremena pokažu kao nezadovoljavajuće.

Glavni principi rada u stanicama za progenu testiranje jesu ovi:

1. Samo svinje od države priznatih uzgojnih centara mogu se primiti na progenu testiranje.
2. Grupa za testiranje sastoji se iz 4 svinjčeta (iz istog legla), 2 kastrirana mužjaka i 2 ženke, koje predstavljaju prosjek legla.
3. Tekst obuhvaća period rasta od 20—90 kg žive vage.
4. Hrana se sastoji iz ječma i obranog mlijeka, dopunjena vitaminima (A i D) i mineralnim tvarima. Svinje se hrane semi ad libitum. Za vrijeme izvođenja testa kontrolira se brzina rasta, odnosno prirast i iskorištenje hrane.

5. Nakon što svinje poluče 90 kg žive vage, šalju se u zadružne bekon tvornice za klanje, a zaklano svinjče se ispituje dan poslije klanja.

Ispitivanje klaoničke vrijednosti svinjčeta obuhvaća: procjenu klaoničkih gubitaka, mjerenje dužine tijela, debljine leđne i trbušne slanine, te raspodjelu, vizuelno ocjenjivanje čvrstoće masti, veličine i oblika plećaka i šunki, finoće glave, kože i kosti, kao i opći bekon tip.

Da bi se dobilo što jednoličnije ispitivanje klaoničke vrijednosti, ista osoba vrši izmjeru i ocjenjivanje svinja za sve tri stanice. Kada se završi testiranje jedne grupe, rezultati se šalju uzgajaju, sekretaru okružnog odbora i glavnom savjetniku za svinjogojstvo. Svaka tri mjeseca rezultati svih testiranih grupa se publiciraju i šalju svim vlasnicima uzgojnih centara, uzgojnim službenicima i drugima, koji mogu biti zainteresirani.

Prošlih godina uzgojni program je proširen sa ciljem, da obuhvati stada svinja koja ne zadovoljavaju standarde za uzgojne centre. Da bi se pomoglo takovim uzgajajima, da poboljšaju svoja stada, osnovane su male lokalne stanice za progenu testiranje. Danas imade 16 ovakvih stanica u radu. Rad ovih stanica sličan je onom stanica za progenu testiranje, osim što uslovi nisu tako strogi. Mnogi od lokalnih uzgajaja, mogu poboljšati svoja stada do takvog stepena, da oni mogu biti s vremenom priznati uzgojni centri.

Iz svega proizlazi, da je svrha uzgojnih centara i stanica za progenu testiranje snabdjevanje proizvođača za tržište sa prvorazrednom rasplodnom stokom. Uzgojni centri prodaju godišnje približno 9.000 nerastova i 8.000 nazimica, a glavni dio ovog materijala odlazi uzgajajima za tržište — proizvođačima bekona. U Danskoj je uobičajena praksa, da zadružne tvornice bekona kupuju neraste od uzgojnih centara i raspodjeljuju ih svojim članovima.

Sistematskim uzgojnim radom Danci su uspjeli kroz 50 godina, tj. od 1907. do 1956. g., povećati prosječan broj prasadi u leglu od 10,6 na 11,6 a odbitih od 8,2 na 9,4 kom. Istovremeno dužina tijela je povećana od 90 na 94,2 cm, dnevni prirast se je povećao sa 565 gr. u 1908. g., na 688 gr., dok se je utrošak hranjivih jedinica za 1 kg prirasta smanjio od 3,76 na 2,97 kg.

U danskim tvornicama bekona, kojih imade 78 (62 zadružne i 12 privatnih), zakolje se godišnje preko 6.000.000 bekona, što predstavlja ogromni prihod od oko 123 milijarde dinara.

Na kraju, važno je istaknuti, da su danas danski proizvođači bekona, zahvaljujući odlično organiziranom uzgojnom radu, u mogućnosti da zadovolje za kratko vremensko razdoblje sve želje potrošača. Današnji zahtjevi tržišta (londonskog) jesu: dužina tijela 94,5 cm, debljina leđne slanine 2,8 cm i debljina trbuha 3,4 cm.

Današnji prosjek za »Landrace« pasminu iznosi: dužina tijela 94,2, debljina leđne slanine 3,17, a debljina slanine na trbuhu 3,32 cm, što znači da je prosjek mjera »Landrace« gotovo idealan u pogledu dužine tijela i debljine trbuha, dok će se debljina slanine sistematski selekcijskim radom za kratko vrijeme postići.